

Raadsvergadering d.d. : 19 december 2024

Afdeling : Maatschappij en Ruimte

Portefeuillehouder : Wethouder M. Van Dalen

Onderwerp : Scenariokeuze verbeterde toegang
sociaal domein

Betreffend onderdeel : Taakveld 6 "Sociaal domein"
programmabegroting

Samenvatting

Inwoners kunnen bij de gemeente aankloppen met vragen rondom ondersteuning in het dagelijks functioneren. De gemeenteraad heeft de ambitie onderstreept om de toegang tot ondersteuning in het sociale domein te verbeteren, omdat hier verbetering in aangebracht kan worden. Er heeft vervolgens een onderzoek plaatsgevonden. De gemeenteraad wordt nu voorgesteld om te kiezen voor het lokale scenario waarlangs deze toegang verbeterd kan worden.

Inleiding

Op 18 april jl. heeft de gemeenteraad de ambitie onderstreept om toegang in het sociale domein te verbeteren. Daarnaast heeft de raad met het vaststellen van het beoordelingskader richting bepaald waarbinnen het onderzoek en scenario's vormgegeven moeten worden.

Deze scenario's met de bouwstenen zijn beschreven in de rapportage van Radar Advies, die tot stand zijn gekomen met het 'veld'. Het college heeft ervoor gekozen, gezien de complexiteit van het onderwerp en belang voor onze inwoners om de keuze voor een scenario voor te leggen aan de gemeenteraad. Hierover bent u ook geïnformeerd in de raadsinformatieavond van 17 oktober jl. In de rapportage wordt voorgesteld om het gecombineerde scenario verder uit te werken. In dit voorstel wordt dit advies niet overgenomen, maar wordt geopteerd om het lokale scenario nader uit te werken. Het verschil met gecombineerde scenario is dat bij het lokale scenario visie en beleidsontwikkeling op lokaal en niet op regionaal niveau zal plaatsvinden.

Na deze fase van 'richten' kan nagedacht worden over hoe de toegang tot het sociaal domein opnieuw ingericht kan worden, wat uitmondt in een inrichtingsplan: welke lokale en regionale stappen (inclusief tijdspad en middelen) over de verschillende jaarschijven zijn nodig om de toegang te verbeteren.

Voorstel

1. Met het lokale scenario in te stemmen ten behoeve van de verbetering toegang sociaal domein.
2. Voor de jaarschijf 2025 € 31.000 beschikbaar te stellen om hiermee een externe partij een inrichtingsplan op te laten stellen.
3. Dit voorstel middels een begrotingswijziging te verwerken in de begroting.

Beoogd effect

Het zorg dragen voor een laagdrempelige toegang tot ondersteuning in het sociale domein (Vereniging van Nederlandse gemeenten, 2024).

Argumenten

1.1 Het verbeteren van de toeleiding en toegang is juist een proces wat lokaal vorm gegeven kan worden

Met name de toeleiding naar hulp is al een proces wat lokaal vorm gegeven wordt. We zijn in Bergeijk trots op onze eigen 'couleur locale' en willen deze graag verder optimaliseren. Zo kennen we in Bergeijk dorpsondersteuners, die we in de andere Kempengemeenten over het algemeen niet hebben. Het verbeteren van de toeleiding en toegang is juist een proces wat dichtbij de burger vormgegeven dient te worden en aan dient te sluiten bij diezelfde burger. Dit vraagt dus om een lokale kleur en lokale keuzes.

In de visieleertrajecten 2022-2024 'inzichten en werkzame elementen voor toegang' van de VNG komt bij andere gemeenten naar voren dat het gesprek over toegang vooral lokaal plaats vindt, couleur locale is de norm. In de regio ligt de focus bij andere gemeenten op kennisdeling, de processen rond regionaal ingekochte voorzieningen en de afstemming met diverse regionale partners.

De aanbevelingen laten ook zien dat met name op het vlak van toeleiding naar hulp verbetering kan plaatsvinden. Een eerste blik op de inrichting, zoals gepresenteerd in de raadsinformatieavond van 17 oktober, laat ook zien dat de (regionale) loketten (lees: formele toegang), zoals Maatschappelijke Dienstverlening en KempenPlus, overeind kunnen blijven en verdere verbeteringen met name in de toeleiding naar deze hulp en voorliggende voorzieningen gerealiseerd kunnen worden. Deze toeleiding is lokaal georganiseerd en vraagt hiermee om een lokale visie en aanpak.

1.3 Bij de keuze voor de lokale aanpak bepalen we zelf het tempo

Met de lokale aanpak houden we als gemeente Bergeijk de regie en kunnen we zelf bijvoorbeeld het tempo bepalen om te komen tot een versterking van de toeleiding naar de formele toegang. Om te komen tot een uitwerking van de lokale aanpak dient nog wel antwoord geformuleerd te worden op enkele fundamentele vragen. Bijvoorbeeld welke positie dienen dorpsondersteuners in te nemen in de klantreis?

1.4 Nadere uitwerking van het voorgestelde 'gecombineerde scenario' wordt als niet realistisch beschouwd

Het gecombineerde scenario stelt voor om binnen de GRSK en GR KempenPlus een proces te starten met regionale stakeholders om een integrale visie te ontwikkelen voor het sociaal domein in de Kempen. Er dienen te veel obstakels op de lange termijn overwonnen te worden:

- Een veelheid aan ambtenaren is belast met deze onderwerpen;
- Het vraagt van alle gemeenten en GR-en extra ambtelijke tijdsinvestering, die nu al als schaars gezien kan worden;
- Er is juist op het vlak van toeleiding veel diversiteit en lokale inkleuring. Daarnaast zijn er in de toegang ook lokale keuzes gemaakt. Reusel-De Mierden heeft het loket van A tot Z en Eersel heeft een eigen WMO loket. Eenduidigheid versterkt hier niet, maar vertraagt;
- Het onderwerp kent een hoog abstractieniveau; wat is een visie? wat wordt verstaan onder het sociaal domein?;
- Het overstijgt bestuursperiodes;
- De gemeente Bladel heeft onlangs een visie op het sociale domein vastgesteld;
- Het dient in alle Kempische gemeenteraden vastgesteld te worden;
- Er zijn weinig signalen dat er bestuurlijk draagvlak is voor een integrale Kempische visie.

Vanwege bovenstaande punten wordt het gecombineerde scenario op middellange termijn niet als realistisch en haalbaar geacht.

1.5 De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om het lokale scenario uit te werken

De Adviesraad Sociaal Domein (hierna: ASD) is nadrukkelijk, naar tevredenheid van deze adviesraad, betrokken bij dit proces. Het concept rapport van Radar is op 12 augustus jl. toegelicht in de ASD, waarna een formeel advies is uitgebracht door de ASD (bijlage 2). De overige aanbevelingen nemen we mee in de uitwerking van het inrichtingsplan. Hiermee komen we tegemoet aan de wens van de gemeenteraad om de ASD nadrukkelijk te betrekken.

1.6 Het 'Richtinggevend kader voor toegang sociaal domein' (bijlage 3) van de VNG onderstreept dat we de juiste weg inzetten

De VNG heeft in maart 2024 het 'Richtinggevend kader voor toegang sociaal domein' gepubliceerd. Dit kader is primair gericht op gemeentelijk beleid. Het is bedoeld als richtingwijzer voor de visie vanuit beleid en bestuur en alles wat daaruit volgt qua uitvoering, opdrachten, inkoop en andere randvoorwaarden.

De adviezen in bovengenoemde publicatie ondersteunen dit project 'verbeterde toegang sociaal domein'. Een aantal voorbeelden (adviezen) uit beide rapporten ter illustratie:

Richtinggevend Kader VNG	Toegang onder de Loep / RadarAdvies
Herijk de gemeentelijke rol als opdrachtgever	Eenduidige regie op samenwerking – Opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap zijn helder geformuleerd
Organiseer stevige lokale teams	Deze triage door een lokaal of regionaal team van professionals vindt structureel plaats binnen het samenwerkend netwerk van stakeholders, eventueel aangevuld met de desbetreffende Dorpsondersteuner.
Meer en andere samenwerking tussen lokale teams en andere partijen – Afspraken over de juiste randvoorwaarden voor samenwerking. Meer werken vanuit de uitvoering; uitgaan van praktijkervaringen van en met inwoners.	Bij de herinrichting wordt gebruik gemaakt van heldere opdrachtformuleringen. De inrichting van het sociaal domein is niet gebaseerd op de hulpvraag van de inwoner. De stappen die een inwoner van Bergeijk moet zetten om toegang te krijgen tot ondersteuning zijn niet gedefinieerd. Een duidelijk beschreven klantreis biedt een handelingsperspectief voor zowel de inwoner als voor de professional.
Er worden basiskenmerken van een toegang voorgesteld: zijn dichtbij, ze werken integraal en hebben mandaat.	Het toetsingskader kent drie uitgangspunten: vindbaarheid en toegankelijkheid, de hulpvraag van de inwoner staat centraal en integrale ondersteuning.

Een verschil tussen beide rapporten is dat het VNG rapport zich al in volgende fase van "herinrichten" bevindt. Bij het opstellen van het inrichtingsplan kunnen we verder gebruik maken van dit rapport en aanvullende producten, zoals het convenant 'Stevige lokale teams'.

1.7 Er is urgentie en het momentum om ambtelijk dit speerpunt nader uit te werken

Er zijn de laatste jaren veel extra taken op het bord van de gemeente bijgekomen. Op het gebied van het sociaal domein komt er de komende tijd nog meer aan. Denk hierbij onder andere aan: de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, het Integraal Zorgakkoord, Gezond en Actief Leven Akkoord, het Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen, de Doorcentralisatie Beschermd Wonen. Het laten slagen van deze programma's vergt een basis waarin dit kan landen: Een goed werkende toeleiding, toegang en lokale teams. Het streven naar meer integraliteit en samenwerking tussen de domeinen die er zijn is ook een rode draad in de verschillende akkoorden en sluit hiermee aan het bouwsteen 1 (Integrale visie en integraal beleid als basis).

1.8 Er is ambtelijk onvoldoende capaciteit om het inrichtingsplan zelfstandig uit te werken

De ambtelijke betrokkenheid bij dit project blijft gevoeld, maar ook de afgelopen periode is gebleken dat externe ondersteuning zeer gewenst is.

Kanttekeningen

1.1 Het lokale scenario kent volgens RadarAdvies risico's: inhoudelijke verwijdering en frictie kan ontstaan met overige deelnemers binnen de GRSK en KempenPlus en de gewenste eenheid van kwaliteit en efficiency binnen de GR-en met deze aanpak op de proef gesteld.

Dit risico wordt als gering ingeschat en is afhankelijk van de wijze hoe partners betrokken worden en welke keuzes in de inrichting gemaakt kunnen worden. Wanneer de bestaande loketten MD, CJG+ de Kempen en KempenPlus overeind gehouden worden en de focus ligt op de toeleiding naar de loketten, wat aannemelijk is, kan de investering van de GRSK en KempenPlus beperkt zijn. De verwachting is dat de keuze voor het lokale scenario niet direct hoeft te leiden tot verwijdering of wrijving met overige deelnemers. Hiervoor is dus gezamenlijk overleg wezenlijk inclusief goede proces (ont)koppel afspraken. Daarnaast is een Administratieve Organisatie (AO) noodzakelijk waarbij werkwijzen, regels, procedures, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en interne controlemaatregelen worden beschreven. Een gezamenlijk registratiesysteem is hierin ondersteunend.

1.2 Het lokale scenario vraagt mogelijk om bijkomende maatwerkkosten

Wanneer niet samen met de andere Kempengemeenten wordt opgetrokken, kan dit mogelijk leiden tot maatwerkkosten bij verschillende partners en regelingen, wanneer binnen de bestaande afspraken extra taken moeten worden uitgevoerd.

Financiën

De lasten voor het vervolg voor het project 'Verbeterde toegang sociaal domein' bedragen circa € 31.000 en dienen beschikbaar gesteld te worden voor de jaarschijf 2025. Deze € 31.000 is de invulling van de opgenomen p.m. post uit de begroting 2025-2028.

De financiële consequenties van het inrichtingsplan worden met een separaat raadsvoorstel aan de raad voorgelegd.

Voor het nu gepresenteerde onderzoek was voor de jaarschijf 2024 € 32.000 begroot. De lasten voor de inzet van Radar Advies zijn € 25.950, waarmee voor deze jaarschijf nog € 6.035 beschikbaar is. Deze valt vrij in de jaarstukken.

Uitvoering

In de volgende fase wordt samen met een externe adviseur onderstaande stappen gezet.

1a. Ontwikkelen integrale visie

Van belang is om in eerste instantie een integrale visie op de toegang te ontwikkelen op welke wijze de gemeente haar inwoners op een adequate en integrale wijze ondersteuning kan bieden bij vragen die betrekking hebben op het sociaal domein.

1b. Ontwikkelen van de klantreis

Een onderdeel van deze visie is een zogeheten klantreis te ontwikkelen waarin stapsgewijs wordt aangegeven op welke wijze de inwoner de toegang vindt en op welke wijze de inwoner ondersteuning kan verkrijgen.

Door zowel de visie als de klantreis in samenspraak te ontwikkelen met een delegatie van inwoners, de ASD en de betrokken instellingen in het sociaal domein wordt een breed draagvlak gecreëerd en daarmee tegelijkertijd de vindbaarheid en toegankelijkheid van de toegang vergroot.

Deze visie en klantreis worden tezamen voor input besproken tijdens een raadsinformatieavond in de zomer 2025.

2. Inrichtingsplan

Met de verkregen en ontwikkelde informatie zijn er bouwstenen beschikbaar gekomen om de toegang tot het sociaal domein in te richten, waarmee het integraal werken binnen de gemeentelijke organisatie samen met haar samenwerkingspartners mogelijk kan worden gemaakt.

Het inrichtingsplan (met de visie en klantreis) worden ter besluitvorming in Q4 2025 aan de raad aangeboden, waarna in 2026 gestart kan worden met de uitvoering van dit plan.

Bijlagen

1. Toegang onder de loep – Radar Advies
2. Formeel advies ASD Bergeijk
3. Reactie advies ASD Bergeijk
4. Richtinggevend kader sociaal domein – Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2024)
5. Raadsbesluit Scenariokeuze verbeterde toegang sociaal domein

Advies Raadscommissie

MZ heeft in haar vergadering d.d. 19 november 2024 geadviseerd om het stuk door te geleiden naar de raadsvergadering van 19 december 2024.

Burgemeester en wethouders van Bergeijk,

A.J.M. Ewalds
Gemeentesecretaris

A. Callewaert – de Groot
Burgemeester